

Kinderen en kerk -Perspectief voor de toekomst

Op 15 maart organiseerde *Kind op Zondag* een literair café in Amersfoort waarin vanuit verschillende kanten gekeken werd naar kinderen en kerk, of: Wat is er nodig om kinderen in contact te brengen met Bijbelverhalen, met rituelen en ervaringen van geloof?

Bij binnenkomst hangt er meteen een verwachtingsvolle en geanimeerde sfeer. Hier zijn mensen bij elkaar die allemaal warm lopen voor dit onderwerp.

Erik Idema, de hoofdredacteur van *Kind op Zondag*, opent de bijeenkomst door een dialoog tussen een ouder en kind te verwoorden. Zo'n gesprek volgt zelden een rechte lijn: van een

dood konijn naar de vraag waar de hemel is naar de vraag of het kind hagelslag op brood mag. Een mooie illustratie van hoe het gaat in het werken met kinderen: zij bepalen het tempo en wat zij op een bepaald opnemen van een verhaal. Ruimte voor de ervaringen van alledag, het delen van ervaringen en het delen van oude verhalen komen bij elkaar.

In de kerk mogen kinderen horen en ervaren dat God naar mensen omziet. In de geloofsofvoeding thuis en in de kerk klinkt dat belangrijke verhaal, een verhaal dat steeds opnieuw moet klinken. Maar is de manier waarop we dat doen nog aansprekend genoeg voor kinderen (en hun ouders)? Dat is de vraag die aan de orde komt. Moeten we nieuwe wegen vinden om dat te doen? En kunnen we die nieuwe manieren vinden? Waar zien we daar inspirerende voorbeelden van?

Joke Holboom – Holland Opera

Op die zoektocht kijken we ook buiten de muren van de kerk. De eerste spreker van de middag is Joke Holboom van Holland Opera. Holland Opera brengt verhalen uit onder andere de Bijbel en de Griekse mythologie in opera's en andere muziek- en theaterwerken naar kinderen toe. Joke Holboom vertelt waarom zij dat doen en hoe ze dat aanpakken. De liefde voor de oude verhalen vormt het beginpunt. Het zou jammer zijn kinderen deze rijkdom te onthouden.

In de aanloop naar Pasen heeft Holland Opera samen met het Amsterdam Bach Consort een Mattheuspassion voor kinderen uitgevoerd. Zij gaan daarbij niet op de knieën voor kinderen, maken de grote verhalen niet klein. Wel proberen ze altijd een toegankelijke ingang te vinden. Die ingang verschilt per verhaal, maar is soms ook te vinden in het gesprek dat je achteraf met de luisteraars voert.

Wat hebben zij ervaren, waar heeft het verhaal hun eigen verhaal aangeraakt, was het soms ook overlappend, was het in andere woorden en andere tijden toch hetzelfde verhaal en waar ook helemaal niet? Het is elke keer weer een

spannende zoektocht. Joke Holboom vertelt over de belangrijke rol die de school hierbij speelt: als zij ruimte bieden om dit verhaal aan de orde te stellen en kinderen oefenen in het luisteren naar deze oude muziek, kunnen veel kinderen ermee in aanraking komen.

Om het tot een onvergetelijke ervaring te maken, is het belangrijk dat de voorbereiding in de school goed is. Maar minstens zo belangrijk is het dat de kinderen de school uit gaan en de voorstelling meemaken in het theater. Die andere omgeving biedt ruimte aan een andere ervaring.

Er volgt een instemmende reactie uit het publiek: we moeten het verhaal, ook het Bijbelverhaal, niet te klein maken.

Vanuit een kerk uit Rotterdam wordt de waarde van muziek bevestigd. Muziek brengt beweging, verbindt en maakt ook kinderen onderdeel van de bijeenkomst. Het is ook goed daarvoor muziek van deze tijd te kiezen.

Ervaring leert wel dat bij bijvoorbeeld de voorbereiding van een kerk-schooldienst bij een weerbarstig Bijbelverhaal altijd de vraag opkomt of we het verhaal niet leuker, eenvoudiger moeten maken. Joke herkent dat wel en moet ook bekennen: in Bijbelverhalen en mythes zit vaak niet veel humor, daar kun je dus geen gebruik van maken, terwijl dat wel een gemakkelijke ingang zou kunnen zijn. Daar helpen de oude verhalen ons niet bij.

Een vraag vanuit het publiek: Waar vind je inspiratie als je in de kerk met kinderen iets wilt doen met zingen en muziek? Gelukkig zijn er in het publiek mensen met tips: kijk eens naar websites van Lutherse gemeentes, zij doen veel met muziek, bijvoorbeeld Koninginnezing. En een andere tip: studeer met de hele gemeente, inclusief kinderen, eens een musical in. Zo'n gedeelde ervaring brengt jong en oud bij elkaar.

Arnold Mars – Ontmoetingskerk Vathorst

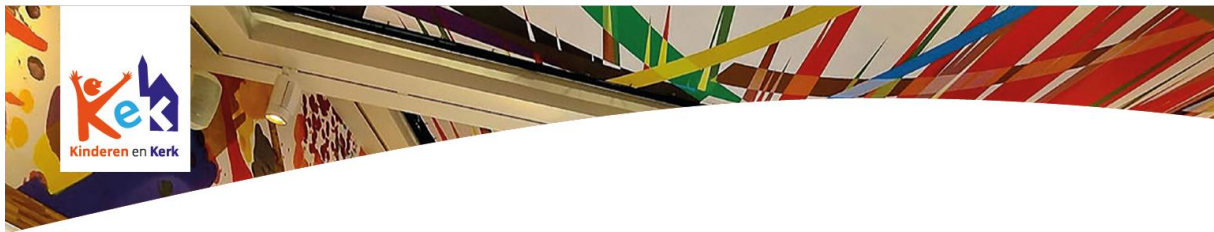
Hierna is het woord aan Arnold Mars, gemeentelid van de Ontmoetingskerk in Vathorst. Afgelopen zomer is hij in het kinderwerk van de gemeente gestapt. Die stap zette hij niet zomaar: hij had er geen ervaring mee en vroeg zich af of het wel iets voor hem zou zijn. Maar in deze jonge gemeente van 900 mensen waarbij de helft jonger is dan 20 jaar, is de vraag urgent. Hoe maken we de kerk ook aantrekkelijk voor kinderen en jongeren?

De Ontmoetingskerk is onderdeel van het complex 'Hart voor Vathorst' waar ook mensen met een verstandelijke beperking wonen. Arnold ziet dat als een verrijkende ervaring voor kinderen: zij zien dat niet alles perfect is. Perfectie is slechts de buitenkant. Werkelijke waarde zit in andere dingen.

Arnold Mars is bij deze kerk terechtgekomen uit liefde en verlangen. De vraag of hij deel wilde uitmaken van het team jongerenwerk wilde hij van daaruit beantwoorden. Na een gebed heeft hij 'ja' gezegd op de vraag uit de gemeente. Het is een verrijkende ervaring geworden, want het is prachtig om met kinderen op weg te gaan, om te delen in geloof, om kinderen deelgenoot te maken van het evangelie.

Iedere week leidt Arnold de kinderclub. De kracht van het gebed ondersteunt hem in deze belangrijke en spannende taak. De kinderen mogen ervaren dat ze gekend worden, in de kerk, de groep, door God. Zij mogen deel uitmaken van een geloofsverhaal.

Na het verhaal van Arnold en hoe hij terechtgekomen is in het kinderwerk, stelt Erik de vraag of en hoe de mensen in de zaal betrokken zijn geraakt bij het kinderwerk. Dat varieert van belangstelling in de reactie van kinderen, vanuit een gevoel van verantwoordelijkheid (iemand moet het doen), van het genieten van kinderen en hun reacties, en vanuit het idee dat kinderen zoveel vreugde kunnen brengen in een kerk. Ook het faciliteren van het kinderwerk is een belangrijke taak: kinderen hebben ruimte nodig! Het contact tussen de generaties in de kerk is ook belangrijk: oud en jong kunnen elkaar hier ontmoeten.

Arnold Maas legt nog uit dat bij zijn kerk in Amersfoort al het jeugdwerk voor mensen van 0-23 jaar onder het jeugdpastoraat valt. Omdat de groep zo groot is (450 gemeenteleden van de 900) is het belangrijk dat het in beleid van de kerk een grote plaats inneemt.

Klaas Touwen: Bijbelverhalen en kinderen

De derde spreker is Klaas Touwen, predikant in Deil en Enspijk. Hij vertelt over Bijbelverhalen en kinderen. Het uitgangspunt is dat een verhaal een bodemloze put is aan betekenissen. Hij draagt de luisteraars op om veel geloof te hebben in verhalen, want het verhaal doet zijn werk wel. Hermeneutisch moet er wel iets gebeuren. Het woord hermeneutiek komt van de mythische figuur Hermes: hij is de boodschapper van de goden, hij brengt het verhaal van de goden bij de mensen.

Wat is het verhaal precies? Is het een vehikel, een hulpmiddel? Klaas Touwen zegt van niet. Een verhaal is ruimte: ruimte om in te verblijven, te onderzoeken, je weg te vinden. Vaak wordt gedacht dat het vertellen van Bijbelverhalen ook bijdraagt aan het overdragen van waarden en normen. Touwen vindt dat dat bepaald niet de kern is van religieuze opvoeding. Christendom en moraliteit worden zo te dicht bij elkaar gebracht, terwijl dat niet de kern moet zijn van de geloofsopvoeding.

Een verhaal vertelt, maar geeft geen informatie. Een Bijbelverhaal is een ruimte en in die ruimte is God aanwezig, laat God zich ontmoeten. De verhalen bevatten een schat aan betekenissen om te ontdekken.

Als je naar een televisieprogramma als Pauw kijkt, heb je vaak het idee dat een gelovige een soort stakker is die beschikt of gelooft in een vreemd kennispakket. Maar religieus geloven is 'geloven in' en geen 'geloven dat'. 'Geloven dat' is bijvoorbeeld dat de trein vandaag op tijd rijdt. Dat is heel iets anders dan 'geloven in'. Want 'geloven in' dat is hopen op God, vertrouwen op zijn Rijk. Elk Bijbelverhaal is een venster op God, een toekomst die zich opent. God is daar al aanwezig, God is al bij de mensen. Dat is de kern van geloven in: God is al aanwezig in ons leven.

Tegenwoordig wordt in de uitleg van Bijbelverhalen (de hermeneutiek) vaak ingestoken op een psychologische invalshoek: het Bijbelverhaal als spiegel van de ziel. Touwen zou liever zien dat we het verhaal zien als vensters op God. Niet gericht op het verleden, maar op de toekomst. De vraag gonst door de zaal hoe je dat doet met kinderen. Touwen raadt aan vragen te stellen bij het verhaal, om er met de kinderen hardop over na te denken. Door het verhaal centraal te stellen, kun je het venster op God aanraken. Dat kan ook met behulp van een symbool, een ritueel of een afbeelding als een icoon. We hebben de traditie om uit te putten.

Benader het verhaal ook als ruimte om jong en oud samen te brengen: het zou jammer zijn als de verhalen niet gedeeld worden door de generaties heen.

Een belangrijke vraag komt op in de zaal: Is wat we doen met kinderen in de kerk, de manier waarop we dat nu aanpakken, niet een antwoord op een vraag die al niet meer wordt gesteld? We bieden nog steeds kindernevendienst aan, maar is dat nog wel een vorm die aansluit bij de huidige tijd? Willen hedendaagse ouders niet veel liever met hun kinderen samen vieren?

In Zeist kiest een gemeente ervoor om met alle generaties samen de dienst te beleven.

Een andere ervaring is dat ouders het zo vreselijk druk hebben dat 10 uur op zondagochtend niet haalbaar voor ze is. Nu is er dienst om 11 uur: een kind-op-schootdienst voor kinderen tot en met vier jaar. En op elke eerste zondag van de maand een gezamenlijke dienst. De tweede, derde en vierde zondag is er voor de kinderen een kwartiertje kerk, daarna gaan ze naar de eigen ruimte. Als een maand een vijfde zondag heeft, wordt er gekozen voor een buitenkerkelijke activiteit.

Het is natuurlijk wel moeilijk om de overgang naar een gezamenlijke viering te maken, als je twintig jaar hebt verteld dat de preek niet voor kinderen is. Hoe zet je die nieuwe stap? Het is wel eens omgekeerd in een kerk: de volwassenen gingen de kerk uit naar een eigen ruimte en de kinderen bleven in de kerk, met een andere invulling van de kindernevendienst. Dat werd overigens door de volwassenen niet op prijs gesteld.

Al met al wordt het vinden van een nieuwe vorm een hele zoektocht. De kerk is ook een instituut van gewoontes. Verandering wordt niet altijd op prijs gesteld. Bij een tienerdienst komen volwassenen vaak niet, omdat ze niet het gevoel hebben dat de dienst voor hen is. Maar als je gemeente wilt zijn voor iedereen, zul je een volwaardige plaats voor kinderen en jongeren moeten bieden.

Een middag als deze kan een begin zijn om met elkaar te zoeken naar een ontmoetingsplek waar jong en oud God kunnen ontmoeten in verhalen, in rituelen en symbolen. Een ruimte die zicht biedt op de toekomst, ruimte om te geloven in God die bij de mensen wil zijn.

Cora Vlaming